

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 3. МАРТА. 1895.

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 17.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

САРА БЕРНАРДОВА.

Била је, не баш тако давно, у Бодинијеру слика младе прномањасте девојке белога лица и плавих сањалачких очију. Одело је на њој било обично, које се пре двадесет и пет година сматрало за празнично рухо, руке јој беху спуштене, а у једној руци држала је врло лепу ружу. Кад човек погледа слику, помисли, да је каква грацијозна сељанка или каква Енглескиња, а никако не ће могао ни да слути, да је то ученица на конзерваторији и почетници у париском позоришту „Одеон-у“ Та слика није тако јако слична Сарп Бернардовој, која се после толико успеха и среће јако променила, али онај њезин меланхолични поглед остао је исти и после толиких утисака вештине. Да, то је била слика *Care Bernardove*; сликала се као почетница у глумовању, то је била Сара из „Франсоа ле Шани“ коју Жорш Санд упоређује с примадоном. И ако нам хроника прича, да је спољашност њезина била врло варљива и да се по њој није могло судити ни да је скромна нити блага и љупка, ишак она је и онда освајала својом озбиљном грацијом. Њој су, као и свима почетницама, ставили на расположај комаде из целога репертоара: драме и модерне комедије. Она је играла свакојако, али с пуно осећаја. Прво је играла Маријету из Шанпира, Захарију, кћер Јојадину у Распновој Аталији, мис Ану Дембијеву у Дима'овом *Кину*, а у Меривоом комаду *Legs* стекла је и мало успеха. Дотле је провела доста година у позоришту, али није никако унапређивана била. Тек 1869. г. изненадан успех у комаду „Passant“ прослави је брзо и за чавек.

Онп, који још живе — а има их врло мало — сећају се врло добро те знамените вечери кад се тај комад први пут представљао. Агара и Сара беху на позорници; о, то је био красан дует од две различне лепотице, разнога

талента, дует, пун хармоније и контраста! Прва, већ у годинама, поносна, крупнога гласа, била је оличени живот, искуство, страст и авантура. Друга, млада, светлих и пуних жара очију, уста јој беху за мелодију створена, чист лиризам огледао се у њезиној дикцији: то је био оличени сан, поезија и идеал. Кад је, једне зиме, цео Париз појурио на те представе, Сара је већ била славна. Ал' она се није одмах користила тим својим гласом, јер после те роле у „Passant“ дали су јој опет неколико јадних улога и страшне 1870—71 г. као да беше пропала њезина картијера. Так 1872. г. видимо је у улози Марције од Најберга у комаду *Ruy Blaz*, који је она прославила, а који је био згодан за њезин таленат и њезину природу.

За тим је играла с успехом у другим комадима. Тада нови успех отвори јој врата париског позоришта „Comédie Française“. Ту је провела осам година, које и ако испу биле најбурније, а оно бар најлепше у њезином глумовању.

О, срећно доба, за које се њезин таленат, тако племенит, тако чист и далек од сваког шарлатанства и варања, потпуно развио! Велика уметничка савесност и неуморан рад утврђивали су њезин велики дар, а њезина дикција, постajuћи поузданјом и широм, и даље је била песничка. За њу се може рећи оно, што је стари Омир рекао за неку богињу, да говори речима, које могу летити. Тако је задобила она не само масу, већ и елиту, која се тешко придобија, и чији суд о њој и данас вреди. Некакав песник, који је непрестано ишао за њом, рече јој једном преда мном, да је готов све да јој оправсти — садашњост, и прошлост — због уживања у вештини, које му је она пружила.

Зар је потребно и спомињати њезине главне улоге: *Федру*, *Андромаху*, Јунију из *Британика*, гђу Савињи из *Сфинкса*, Берту из *Роланове кћери* и мистрес Клеркс из *Туђинке*? Али и ако је тако славна у класичним драмама и модерним комедијама, њезиније прави тријумф био у Иловим драмама, где се сва претворила у појезију и музику. И сад је каткад зову дона Солом, коју је пре петнаест година славно одиграла. Још нам је свежа визија средњевековне романтичности, коју она створи у „*Негапи*“.

Изложба 1878., много је допринаела, те да оде на све четири стране света одјек њезинога златнога гласа. У то доба она је била оличена слава; владала је Паризом. Бастијен Лепан израдио је портрет Сарин из тога времена, који

је онда био славан, али се сад доста заборавио; јер је ипак сликао као уметнику на позорници, већ као даму, која се забавља код куће, пишићи, цртајући и т. д.

1879. г. Сара је била једина, непостижна. Она је била нешто много више од осталих глумица; али кад се човек нађе у таквом положају, он постане ћудљив и пун претераних тежња. При крају свога бављења у „*Comédie Française*“, она није хтела да води рачуна ни о коме: другове, претпостављање, па и саму публику она је презирала, ни спрам кога није имала призрења. Судар је био неизбежан. У мају 1880. г. она не хтеде више да игра. Из тога се развила парница, коју је добила „*Comédie Française*“, а још истога месеца, она се опла провукла у Сент-Андре.

(Свршиће се)

ХИСТИКИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Шокица“) позоришна игра у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Илија Округић-Сремац, за српску позорницу удесио А. Хаџић, музика од Д. Јенка.

Овај комад, што је дне 26. фебруара први пут на новосадској позорници приказан, прошао је у литерарном погледу стручњачку цензуру, кад је г. 1884. обелодањен у редовном издању „Матице хrvатске.“ Били смо љубоштљиви, какав ли ће утисак учинити тај комад на позорници, јер за вредност позоришног комада главна је ствар: успех на позорници.

Када је тако, — а у истину је тако —, онда можемо г. Округићу само честитати, јер је његов комад на нашој позорници постигао неоспориво успех, с којим могу и писац и управа бити задовољни. Осим племените тенденције, појединих јаких драматских места ефектности сценерије и кореографских и певачких помагала, који су врло много допринели успеху комада, треба особитом похвалом истакнути врло згодно преудебзу комада за нашу публику и позорницу по г. А. Хаџићу. Ми смо уверени, да би овај комад, како је за нашу позорницу удешен, постигао свагде успех. У самом оригиналном концепту имаде неколико и туралистичких сцена, нарочито натуралистичка последица љубав-

ног одношаја међу стражмештером Переом Влаховићем (г. Спасић) и Јањом (гђа Марковићка), које, до душе, мотивирају бес Јањинога оца Марјана (г. Љукић), те је у том првобитном концепту разумљивије, зашто Марјан и после онога призора, где је опалио пушку на своју кћер, те је чисто сретан, што је није погодио, и опет упада у беснило, макар да би онај хитац из пушке према психологији имао укротити његов бес; али су ти натуралистички призори ради естетских обзира, а и ради обзира на нашу недељну публику, морали изостати, и по свему се види, да је добро било, што су изостали.

И свршетак је у оригиналном концепту другојачији. Pero Vlahović, у том концепту, смртно рањен на бојишту, умире у наручју своје Јање, а отац их благосиља. У том концепту је цели комад: трагедија. Нама се ипак чини, да је за катарзу наших осећаја много боље да љубавници остану у животу и да буду сретни; јер је тако задовољено и етском осећају песничке праведности. Тако преудешен комад је за бину идеализован, и тому се има приписати у велико добар успех.

Оно, што сачињава праву вредност комада, т. ј. племенита тенденција верске и племенске сношљивости међу браћом исте крви и језика, остало је у свему непромењено. Народну нашу

трагику ради расцепканости у разне вере и имена — писац је управо изврсно приказао у тешкоћама љубави међу православним ваљаним Петром и његовом Јањом, која му је дала своје срце, те се у великој сили љубави уздизе над разликом вере, коју и њезин отац, па и сам племенити несушеник јој Божо (г. Добриновић) хоће да употребе против њеног драгана. Без сумње најјачи је у том погледу онај управо прекрасни призор, где свештеник Ђубибрата ћ тумачи Марјану, да је грех, чинити сметње срцима, која се заволеше, ради разлике вере, док им је: иста отацбина, исто и све остало.

Ну осим овога призора, у ком се најјасније очитује темељна мисао и племенита тенденција комада, имаде ваздан још јаких места, што својом трагиком потресају гледаоца. Трагична туѓа Јањина, њено сажањевање доброга Боже, так и сама племенитост и ресигнантни очај Божин: све то у савршеном приказу гђе Марковиће и г. Добриновића неодољиво врши свој психологшки ресенс у души публике. Чисто нам је жао бедне Јање.

Добро је замишљен и изврсно је по г. Лукићу интерпретиран Јањин отац Марјан; а и достојанству појаву жупника Ђубибрата је г. Васиљевић баш красно приказао. Илузија је била савршена.

Можемо у истину рећи, да су се сви наши поштовани глумци и глумице управо натецали, да „ensemble“ буде од пријатнога утиска. И то су постигли у свему, осим у изговору икавштине. Било је у том погледу управо крупних погрешака. Не вели се ни у икавштини: „рици,“ место: „реци,“ ни: свит, место: „свет“ (heilig), ни: „прићи“ преко прага, место: „прећи.“ По готово смо спремнији, оправдити, да се место: и задржи: је, него да се и тамо метне: „и,“ где му ни у икавштини нема места.

Кореографски и певачки део лепо пристају уз карактер комада. Не мора човек бити у тим питањима стручњак, да осети чар Јенкове композиције и красоте народних мотива у песми и игри, нарочито, кад се пева с онаковим осећајем, како то пева г. Добриновић: „Чарна горо, пуна ти си лада“ и онај дирљиви опроштај од „даје и маје.“

Уз толике добре ствари лахко се прегори онај за наше скромне околности разумљиви а-

вахронизам начина ношење ремења граничарских војника од г. 1849

На све те врлине и мале недостатке у комаду и приказивању гледаље су празне ложе, што је може бити било зато, јер је комад даван ван претплате. Дође ли до рејризе, — она би била у претплати, нарочито после лепога успеха премијере, боље посећена.

J. Xp.

СИТНИЦЕ.

(Пољубац у ложи.) У животу знаменитог белгијског државника Фрер Орбана, имао је пољубац пресудног утеџаја. Он је у младости био сиромашан ћак и звао се само Фрер. Трпећи разне оскудице, он се ипак прогурао до тренутка, кад му је као правнику ваљало да положи последњи испит. Даровити младић гинуо је за девојком из угледне куће, а и ова је њега водела. „Ако сутра сретно прођеш на испиту“ — рекла јму је госпођица Орбан — тако се звала млада девојка — „онда дођи у вече у позориште и уђи у ложу, где ћу ја бити с родитељима“. — „А хоће ли ме примити?“ — упита ћак. — „То је моја брига!“ — Фрер ејајно положи испит, па, у вече, пун радости, али и са страхом, уђе у ложу, која је била у средини позоришта. Чим га је видела млада девојка, она је устала и искрено га пољубила. Родитељи се пренеразише од чуда, али ћерка им објасни целу ствар. После тога пристали су, да њихова јединица пође за младог човека, али само тако, ако свом имену дода још Орбан. Разуме се да је на то пристао.

(Шта је то глумац?) Глумац је човек, који живи, да се допадне; а мора да се допадне, да би могао живети.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У суботу 4. (16.) марта: „Краљевић Марко и Арапин.“ Историјска слика у 5 чинова, с певањем и играњем, написао В. Миљковић. (Представа за децу у $3\frac{1}{2}$ састава после подне са знатно обаленим ценама.)

У недељу 5. (17.) марта: „Саћурица и шубара.“ Позоришна игра у 4 чина, с певањем и играњем, од Илије Округића Сремца.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

17. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 14.

У Новоме Саду, у петак 3. (15.) марта 1895:

ДОЈЧИН ПЕТАР.

Драмски спев у 3 одељка, написао Др. Милан Савић. — Редитељ: Ружић.

ОСОБЕ:

Краљ Матија — — — — Спасић.
Никола Банфи, краљев побратим Марковић.
Јован Џезинге, у песништву Јанис Pannonius, владика печуј-
ски и краљев тајник — — Николић.
Петар Доцци, од Срба прозван
„Дојчин Петар“ заповедник
града Варадина — — — Васиљевић.
Збива се први и трећи одељак пред кућом Маргите Дејанове, а други одељак у планини.

Маргита Дејанова, имућна удо-
вница у доњем граду — — Д. Ружићка.
Бурђе, њен син, краљев официр Тодосић.
Ружа, њена кћи — — — М. Марковићка.
Павле Добо, краљев хусар — Душановић.
Митар } у служби Маргитеној Бакаловић.
Марица } у служби Маргитеној Ј. Весићева.
Гласник — — — — Стефановић.

ПРЕ ТОГА:

ПАРТИЈА ПИКЕТА.

Шаљива игра у 1. чину, по Фурнеријеру и Мајеру, превео Ф. Обркнежевић. — Редитељ: Ружић.

ОСОБЕ:

Шваље Рошфорије — — — Ружић.
Анатол, син му — — — Спасић.
Збива се у Паризу, у Мерсијеровој кући.

Мерсије, пре тога трговац — Лукић.
Ружа, кћи му — — — — — Ј. Весићева.

Улазнице могу се добити у књижарии Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од
3—5 сахата после подне и после на каси.

Болују: Ј. Добриновићка, С. Бакаловићка, З. Ђуришићева.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ свршетак у $10\frac{1}{4}$ сахата у вече.